

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

R. P. D. Cavallerino. Æsina Emphyteusis. Veneris 14. Martii 1692.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

R. P. D. CAVALLERINO.

Æsina Emphyteusis.

Veneris 14. Martii 1692.

A R G U M E N T U M.

Bona Emphyteutica licet Ecclesiastica redacta ad instar allodialium, transire possunt, etiam ad manus mortuas.

S U M M A R I U M.

- 1 Bona emphyteutica redacta ad instar allodialium, comprehensa intelliguntur sub universali hæredis institutione.
- 2 Emphyteusis Ecclesie quibus clausulis dicatur concessa pro hæredibus quibuscumque.
- 3 Emphyteusis necessario renovanda, dicitur hæreditaria, & ad instar allodii.
- 4 Observantia longi temporis declarat naturam Emphyteusis.
- 5 Confessio partis probat naturam Emphyteusis.
- 6 Pactum in Investitura conventum, quod in alienatione Dominus debeat præferri, reddit illam liberam, & hæreditaria, & nu. 7. & 8.
- 7 Emphyteusis, quando est hæreditaria, hæredes instituti quamvis Extranei sint, præferuntur proximioribus, quibus post lineam finitam ultimi investiti vigore statuti facienda sit renovatio, quia intelligitur nulla per Emphyteutam facta dispositione.
- 8 Declaratio mulieris erronea, ex falso suppositio emanata, nec ipsi, nec aliis causam ab ea habentibus præjudicat, & nu. 11. & 12.
- 9 Bona Emphyteutica ad instar allodialium redacta possunt transire in manus mortuas.
- 10 Emphyteusis Ecclesie potest transire ad manus mortuas accedente consensu Ecclesie Domine directæ.

D E C I S I O XXVI.

Inter Venerabile Conservatorium Penitentium Civitatis Æsinæ ex Testamento hæredem trium Sororum de Galvanis, ac Fratres de Baldassinis, uti proximiores Canonico Philippo Baldassino legatario Margaritæ pariter de Galvanis ex dd. Sororibus ultimo loco defunctæ Orta controversia super renovatione Investituræ quorundam bonorum Emphyteuticorum sub directo dominio mensæ Episcopalis Æsinæ prodiit sententia Judicis de partibus favorabilis Conservatorio Penitentium, demandans easdem investire debere pro duabus ex tribus portionibus ad dictas Sorores spectantibus, quam successivè in secunda Instantia A. C. confirmavit. Causa deinde in gradu appellationis mihi commissæ, consului Dominos, An, & quibus, & pro qua rata debeatur renovatio Emphyteusis. Quam hodie juxta normam præcedentium sententiarum esse concedendam favore Penitentiarum pro duabus ex tribus partibus responderunt.

1 Ratio resolutionis unice fundata fuit in qualitate hujus emphyteusis, quæ licet Ecclesiastica, cum tamen ex infra dicendis sit simpliciter hæreditaria, & bona de quibus agitur redacta ad instar allodialium, non dubitarunt Domini, quin ea comprehensa intelligerentur sub universali hæredis Institutione facta per Sorores de Galvanis ad commodum Penitentium ex Fulgin. de jure Emphyt. tit. de alienat. quest. 1. sub nu. 221. vers. quod venit declarand. Gratian. disceptat. 481. nu. 61. & seq. Niger. de laudem. tom. 1. quest. 12. art. 3. n. 93. il 2. Adde. ad Gregor. dec. 120. sub n. 14. vers. limita primo. Rota in rec. decis. 261. n. 7. & decis. 280. nu. 3. p. 1. & dec. 377. n. 3. & 4. p. 14. recent.

2 Quod autem versetur in simili emphyteusi ex pluribus resultare visum fuit. Et primò quidem ex formula investituræ, sub qua reperitur ea revocata Jacobo Galvano, & Fratribus pro ipsorum Filiis, & Nepotibus, tam masculis, quam feminis, cum clausula ad habend. in dispositivis amplissimè extensa, nimirum ad habend. tenend. & quidquid Investiti fa-

ere placuerit faciend. Quæ juncta pacto, quo Ecclesia domina directâ teneatur in causa alienationis consensum præstare, immutat naturam emphytheusis Ecclesiasticæ, illamque reddit transitoriam ad quoscumque hæredes, etiam extraneos, ut ceteris omittis fuit dictum in alia *Æstina Immissionis* 26. Junii 1682. §. *additis clausulis cor. bo. mem. Pauluccio*, & 5. Julii 1683. §. *quo verò*, & §. *segg. cor. R. P. D. meo Ursino*. In qua ex clausulis, & verbis contentis in simili Investitura (cujus formula, ut depræhenditur ex originali est eadem cum nostra) firmatum fuit hujusmodi concessiones ab Episcopo *Æstino* fieri solitas esse absolutè hæreditarias, atque ad extraneos quoscumque transmissibiles; Ac proinde non attentis auctoritatibus in contrarium relatis probarunt Domini decisiones in specie casum definièntes, ut monuit alias *Rot. cor. Buratt. decis. 87. nu. 8. & 9. & dec. 721. nu. 5. par. 2. recent.*

3 Uterius natura hujus emphytheusis non minus clare declaratur à Brevi san. mem. Urbani VIII. per extensum relato in *Summario Baldassinorum num. 1.* In illo enim prævia narratione (quod major pars bonorum in Diœcesi *Æstina* existentium, licet non sint verè emphyteutica, attamen renovari, ac etiam denuò concedi solent) expressè cavetur, quod perpetuis futuris temporibus Ecclesia illorum domina directâ, nullatenus pro se retinere valeat. Cum igitur bona controversa nunquam sub directum dominium redire possint, necessario sequitur, quod intelligi debeant ad instar allodialium effecta; Ut in terminis similium bonorum Abbatie Nonantulanæ, & Farfen. ac Diœcesis Mantuanæ, & Ravennaten. tradit Cardin. de Luca de *Emphyt. disc. 3. n. 23. usque ad finem*, & *disc. 9. num. 10. Rota decis. 1221. nu. 1. & segg. coram Penia*, & *decis. 87. n. 1. & segg. coram Buratt. & decis. 196. nu. 6. coram Cels. & decis. 122. nu. 2. & 3. coram Priolo*, & in *recent. decis. 377. nu. 4. part. 14.* Atque hæc interpretatio recepta pariter fuit per *Rot. in d. Æstina Immissionis coram Pauluccio §. & firmat Breve*, & *coram Ursino §. eoque magis.*

4 Tertio loco affertur observantia cen-

tum, & ultra Annorum. Abanno enim 1547. usque in præsentem diem hujusmodi emphytheusis liberè semper transivit in extraneos, habitaque ab omnibus pro simpliciter hæreditaria, ut in *Summ. Pœnitentium à nu. 13. usq. 17.* Quæ quidem observantia adeò longæva plurium confert ad naturam illius declarand. Marefcott. *var. resol. lib. 1. cap. 13. nu. 9. & seq. 4.* Mar. Antonin. *in lib. 1. resolut. 21. n. 15.* Card. de Luca de *Emphyt. disc. 28. §. final. Rot. cor. Cavaler. dec. 556. nu. 3. & coram Priolo dec. 218. nu. 5.*

5 Potissimè quia tam Canonicus Philippus, quam ipsi Baldassini hæc bona uti hæreditaria agnoverunt, permittendo etiam illa à Creditore subhastari *disc. Summ. nu. 19. litt. A. B.* Quo facto utpotè præferente confessionem partis, nulla datur efficacior probatio Rota in *disc. Æstina Emphytheusis 26. Junii 1682. §. Ideoque agnovit coram bon. mem. Pauluccio.*

6 Quarto demum id ipsum suadet aliud pactum in Investitura appositum, in quo cavetur, quod volente emphyteuta bona sibi concessa alienare, teneatur in Domino denunciare, ut si ipse infra quindecim dies à tempore petiti consensus declarasset se velle præferri pro eod. pretio, pactis, & conditionibus semper foret præferendus; ut in *disc. Summ. nu. 11. & 12.* Ex hoc autem pacto immutari naturam emphytheusis Ecclesiasticæ, & liberam censi concessam facultatem alienandi salva dicta Prælatione dixit Rota *dec. 294. nu. 6. & 7. p. 2. & dec. 26. nu. 6. part. 3. recent. & dec. 218. nu. 3. coram Priolo.*

7 Ex quibus resultare DD. existimaverunt claram concessionem ad favorem etiam extraneorum transitoriam, non obstantibus iis, quæ longo calamo fuerunt per Informantes pro Baldassinis deducta, præsertim inefficacia prædictæ clausulæ ad habendum, ac alterius cujuscumque attributæ facultatis alienandi, asserentes istam licet ampliissimam remansisse restrictam, & inoderatam ab alia clausula durante Investitura, quæ pariter in dispositivis contenta pariformiter operari deberet Rota *dec. 74. num. 8. & 9. part. 6. rec.*

8 Siquidem ad removendam instan-

ta-

taneam contrahentium correctionem obiectum evitari potest, intelligendo istam potius fuisse appositam in gratiam domini directi, ne bona eo irrequisito alienarentur, quam pro restringenda facultate alienandi investitis jam liberè concessa; quæ alioquin resultabat, vel ex clausulis amplissimè extensis, ac peculiari pacto quod semper Dominus consentire teneretur alienationi, vel ex Breve sanct. mem. Urbani VIII. ab observantia successivè declarato, vel demum ex pacto Prædationis superius examinato; Quibus omnibus simul junctis, aut prædicta clausula non relevat, ut ex decis. 1221. n. 1. & seqq. cor. Pœnia confirmata cor. Buratt. dec. 87. Aut sub silentio prætermitti potest tanquam inefficax, ut servatum fuit in sæpè dicta Æsina Immissio- nis coram Pauluccio, & coram Ursino.

Minus relevat, quod juxta formam dicti Brevis San. Mem. Urbani VIII. bona in Diœcesi Æsina existentia licet redacta ad instar allodialium, sint tamen renovanda proximioribus per lineam finitam ultimi Investiti.

8 Quandoquidem pro responsione advertebatur, quod cum agatur de Emphyteusi hæreditaria, favor proximorum allegari posset nulla facta dispositione per ultimum Investitum, quo casu in exclusionem domini directi proximior esset investendus. Secus autem in nostra hypothese, in qua habemus hæredis institutionem; Quia tunc verius est, quod hæredes instituti, quamvis sint penitus extranei præferantur proximioribus Fulgin. de jur. Emphyt. tit. de renovat. quest. 1. n. 37. & seq. Marefcott. varior. resolut. lib. 1. cap. 3. n. 26. Gabriel. de Jur. Emphyteuf. conclus. 1. n. 18. Rot. coram Seraphin. dec. 610. n. 10. & coram Cels. dec. 192. n. 6. & 7. & in recent. dec. 319. n. 1. & seqq. part. 5. &c.

9 Nec quidquam turbat declaratio in Codicillis facta à Margarita, quod nimirum Francisca, & Maria illius sorores prædefunctæ in earum testamentis nunquam intellexerint de controversiis bonis disponere, sed voluerint ea pertinere ad quos de jure subdens ex se Codicillatrix, quod cum esset proximior Consanguineus Canonicus Philippus Baldassinus, eidem illa omnia pleno Jure relinquebat, ut latius

in Summa Baldassinorum nu. 4. quo proposito iidem Baldassini tanquam hæredes prædefuncti Canonici prætendunt jure hæreditario illius, eis in omnem casum esse debita præfata bona Emphyteutica vigore enunciati codicilli.

10 Quoniam prædicta declaratio, quæ undequaque insubsistens detegitur, tanquam ex erronea Causa, & falso supposito emanata, nec præjudicat Margaritæ declaranti, nec Penitentibus, quæ ab ea causam habent l. finali ff. de hered. instit. Rota coram Merlin. dec. 545. num. 10. & in recentior. dec. 68. n. 16. par. 15. & decis. 735. n. 23. & seqq. part. 18. & dec. 346. nu. 10. & seqq. & n. 17. par. 19.

11 Error in facto probatur ex duplici circumstantia. Quarum prima resultat ex testamentis earundem sororum Margaritæ relatis in Summarium Penitentium nu. 1. & 2. In quibus oculariter apparet dispositio ab eis facta de Domo Emphyteutica relinquendo illius usumfructum Canonico Baldassino, proprietatem verò Penitentibus. Altera verò suadet ex nominatione in hæredem fiduciarium per dd. sorores fact. Episcopo Æsino casu, quo Penitentes non essent capaces succedendi in earum bonis; Quamobrem cum dubitatio verificari non posset, nisi in Emphyteuticis, consequens est quod de illis præcisè Testatrices intellexerint l. 4. §. toties ff. de damn. infect. Rota decis. 463. nu. 17. part. 14. recent.

12 Accedente præsertim quod Margarita ultra erroneitatem facti, erravit etiam in Jure, autumando quod prædicta Bona Emphyteutica spectarent ad Canonicum Baldassinum uti proximiorum, quod tamen ex jam deductis constat non subsistere; Undè sequitur, quod eo facilius illius declaratio sit rejicienda, & solummodo attendendum, id quod in Jure procedit Rota coram Celfo dec. 411. nu. 17. dec. 10. nu. 23. & seqq. par. 15. & dec. 204. nu. 4. par. 18. & dec. 43. nu. 4. part. 19. recent.

13 Quibus ita firmatis non relevant objecta Penitentium incapacitas retinendi bona controversa, tanquam manus mortuas: Vel quia posito, quod firmus in bonis ad instar allodialium redactis bene illa alienari, & retineri possunt etiam per

Ec-

Ecclesiam, & quamcumque aliam manum mortuam ex Juribus in primo §. allegatis, quibus addi potest Rota dec. 65. nu. 7. & 8. part. 17. recent. Vel quia intercedente consensu domini directi hæc exceptio tamquam de Jure tertii ad præsens non est allegabilis, Rota coram Buratt. dec. 394. nu. 6. & dec. 65. nu. 11. part. 17. & dec. 593. nu. 9. par. 18. recent.

Et ita omiſſis aliis levioribus ponderis objectis responſum fuit utraque, parte &c.

R. P. D. P I O.

Leodien. Parochialis.

Veneris 4. Julii 1692.

ARGUMENTUM.

Regulares retinere non poſſunt in titulum Beneficium Parochiale.

SUMMARIUM.

- 1 Litteræ Apoſtolicæ ex qua debent poſtquam fuerunt juſtificatæ.
- 2 Canonici Regulares de jure communi poſſunt præfici regimini Parochialium.
- 3 Canonici Regulares quicumque ſint jure novo ſine Indulto Apoſtolicæ, non poſſunt provideri de Eccleſiis Parochialibus, ibi.
- 3 Decreta Sac. Congreg. ſunt reverenter amplectenda.

DECISIO XXVII.

1 **O** B incapacitatem Chriſtiani Bleis Canonici Regularis Ordinis S. Auguſtini ab Archipreſbytero Aquisgranen. proviſi de Eccleſia Parochiali Sancti Petri ejuſdem Oppidi Henricus Scholla è Sede Apoſtolicæ gratiam collationis præfata Parochialis reportavit, expeditiſque ſubinde litteris ſolitis; ab Executore in eis deputato ſententiam immiſſionis obtinuit, a qua ad provocationem Chriſtiani cauſa ad Rotam devoluta, cum clauſula -- *Parito litteris arbitrio*: Dubitavi de more in hodierna audientia, An intret

arbitrium pro illarum executionis retardatione, & negativè fuit reſolutum, quia cum in omnibus viſæ fuerint juſtificatæ, debita executione fraudari non debent, ita edocente Textu in cap. ſi Capitulo de conſeſ. Præbend. in 6.

2 Neque fundamentum gratiæ ab Henrico impetratæ, quod ſuper incapacitate Chriſtiani conſtituitur, meretur in dubium revocari, licet enim Innocentius Tertius adverſus Lateranenſis Concilii Sanctionem, vetantis Monachos Eccleſiarum Parochialium regimini præponi poſſe, indulſerit Canoniciſ Regularibus, tamquam laxiori regulæ inſervientibus, ut curam animarum regere valerent, eodemque retinendi Parochiales Eccleſias capaces effecerit per Decretum inſertum in cap. Quod Dei timore §. licet, de Stat. Monac. Attamen ideis etiam cum licentia Generalis abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Indulto hodie interdicitur, ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii facta de mandato Sa. Mem. Gregorii XIII. quemadmodum uno ore referunt Nicol. in Floſcul. ver. Regulares n. 25. Sanchez ad præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 29. n. 71. Quarant. in Sum. Bullar. ver. Canonici Regularis, Gavant. in manual. Epiſcop. verb. Canonici Regulares, Corrad. in prax. diſpen. lib. 2. cap. 1. nu. 18. verſ. Et ego vero Barboſ. in collect. ad Concil. ſeſſ. 14. de reſormat. cap. 11. nu. 5. & ſeq. & ad d. cap. Quod Dei timorem n. 3. & de Jure Eccleſ. lib. 3. cap. 4. nu. 79. verſ. Quare hodie, ubi allegat aliam reſolutionem Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regular. quam etiam advertit Tondut. queſt. Benef. tom. 1. cap. 80. per tot. & ſignanter nu. 14. & 15. Marant. reſponſ. Jur. tom. 4. cap. 89. num. 35. & ſeq. Card. de Luca de donat. diſc. 25. nu. 6.

3 Quia imò cum in vim ſpecialis auctoritatis à S. M. Clemente X. attributæ idem ſub die 17. Martii 1671. cenſuerit Sac. Congregat. Epiſcop. & Regularium, ut conſtitit ex exhibitione Decreti, remove- tur inde quælibet quæſtio, quia cum dictæ Sacræ Congregationis Decretum per viam univerſalis legis emanaverit, & publice in conſuetis Urbis locis affixum omnibus innotuerit, præciſe ligat, præterquod ubi etiam pro ſimplici ipſius Sac. Con-